

Docent NOORDTZIJ, die zich met Ds. HESSELS, op verzoek van den Voorzitter der Synode, met het opmaken van de rekening der kosten van de Synode heeft belast, legt de volgende rekening over:

SYNODE-REKENING.

Nadeelig Saldo Synode Leeuwarden	f	344,94 ⁵
Synode Leeuwarden: onkosten	f	151,88
" " Verslag	"	190,95 ⁵
Commissie Baarn	"	342,83 ⁵
" Reglement van Orde.	"	56,70
Synodale Commissie	"	14,—
Deputaten voor de Vereeniging, drukwerken, reis- en verblijfkosten	"	15,79 ⁵
Synode Amsterdam onkosten en reiskosten, advisee- rende leden	"	822,48
Voor 't Synodaal Verslag en mogelijk nakomende uitgaven gereserveerd	"	510,52
	f	248,08
	f	2355,35 ⁵
Waarvoor ontvangen:		
Saldo Synodale Commissie	f	55,35 ⁵
Van elke Provincie f 230,— =	"	2300,—
Totaal	f	2355,35 ⁵

NOORDTZIJ.
HESSELS.

Tevens is besloten, wat na verrekening van alle kosten mocht overblijven, te storten in de kas voor Emer.-pred. enz.

Ds. J. BAVINCK dankt, voordat de Deputaten uiteengaan, den Heere voor de ontvangene weldadigheden.

Bijlage A.

Rapport der Deputaten, benoemd tot correspondentie met de Voorl. Synode van 's Gravenhage aangaande de besluiten der Synode van Leeuwarden betreffende de vereeniging, en tot correspondentie met de Regeering betreffende de wijziging van het Reglement van 1869.

Nadat de Synode der Christ. Geref. Kerk, vergaderd te Leeuwarden van 18—29 Aug. 1891, in zake de Reglementswijziging en de vereeniging met de Ned. Geref. Kerken tot eene onverwachte en eenparige beslissing was gekomen, benoemde zij de Broeders J. VAN ANDEL, H. BAVINCK, L. LINDEBOOM, A. LITTOOV en M. NOORDTZIJ tot Deputaten ad hoc. Zij droeg hun op, om de besluiten der Synode betrekkelijk de vereeniging aan de Synode der Ned. Geref. Kerken, welke den 8sten Sept. 1891 te 's Gravenhage bijeenkomen zou, over te brengen; om eventueel als Commissie van correspondentie op te treden met de Deputaten der overzijde; en eindelijk om, ook afgedacht van de vereeniging, het Reglement van 1869, na gevraagde en verkregene toestemming van de gemeenten, alzoo te wijzigen, dat de Dordsche Kerkenordering de plaats daarvan inname en den dienst daarvan vervulde. (Art. 190, 192, 193 der Handelingen.)

In eene korte samenkomst, nog tijdens de Synode te Leeuwarden gehouden, werden de Broeders J. VAN ANDEL en H. BAVINCK tot praeses en scriba aangewezen, en werd besloten, om aan de Synode der Ned. Geref. Kerken te 's Gravenhage het verzoek te richten, om Deputaten der Christ. Geref. Kerk op Woensdagmorgen, den 9^{den} Sept. 1891, in hare vergadering te willen ontvangen.

Toen op dit verzoek een gunstig antwoord was ingekomen, begaven wij ons den 8sten Sept. 1891 naar 's Gravenhage en namen het besluit, dat Broeder J. VAN ANDEL bij het overbrengen der groete en het overhandigen van de besluiten der Leeuwarder Synode ook een woord spreken zou ter vertolking van den geest, waarin de Leeuwarder Synode deze hare voorstellen besproken en ten slotte met zeldzame eenparigheid aangenomen had. Daarbij zou tevens de verklaring worden gevoegd, dat wij gaarne bereid waren om, indien dit noodig blijken mocht, de voorstellen der Leeuwarder Synode nader toe te lichten, maar alleen in zoover, als aard en bedoeling der Synode met

hare voorstellen ons duidelijk was, en liefst in den weg van schriftelijke en voor publiciteit vatbare correspondentie.

Des Woensdags morgens, 9 Sept. 1891, werden de Deputaten op plechtige wijze door de Broeders Prof. Dr. F. L. RUTGERS en Mr. L. W. C. KEUCHENIUS in de Synode binnengeleid. De ontvangst was en op dat oogenblik en gedurende de gansche Synode recht hartelijk en broederlijk. Nadat de Voorzitter der Synode, Dr. A. KUYPER, ons verwelkomd had, vertolkte Broeder J. VAN ANDEL in een kort woord de gezindheid onzer Synode en gaf als onzen wensch te kennen, dat eventueele correspondentie schriftelijk zou gevoerd worden. De Voorzitter der Synode was trouwens zelf aan dit ons verlangen reeds tegemoet gekomen. Tweemaal werd door de Commissie, welke de Synode te 's Gravenhage voor deze zaak had benoemd, aan Deputaten eene reeks vragen om nadere verklaring en toelichting van de voorstellen der Leeuwarder Synode toegezonden. En onder de boven gemaakte beperkingen meenden wij van het verstrekken van die inlichtingen ons niet te mogen onthouden. Al deze schriftelijk gewisselde stukken zijn later in „*De Bazuin*” (18 Sept. 1891, N°. 38 met bijnummer) gepubliceerd en behoeven dus hier niet te worden herhaald.

Ook op de Synode te 's Gravenhage gevoelden velen het gewicht van de bezwaren, die aan eene vereeniging van de Ned. Geref. Kerken en de Christ. Geref. Kerk in den weg stonden. Maar het Concept-besluit, dat door de Commissie der Synode aan deze werd voorgelegd, — nadat het vooraf aan Deputaten ter inzage gegeven en tengevolge van opmerkingen onzerzijds op enkele punten was gewijzigd — was toch van dien aard, dat Broeder J. VAN ANDEL namens Deputaten op de Synode als ons gemeenschappelijk en eenstemmig, ofschoon persoonlijk, oordeel kon uitspreken, dat de aanneming van het Concept-besluit ten volle rekende met de bedoeling onzer Synode, en genoeg deed aan wat onze Synode als bedingen en voorwaarden had gesteld. In stemming gebracht, werd het Concept-besluit der Commissie eenparig aangenomen. De Voorzitter verklaarde toen nog eenmaal openlijk, dat de Synode te 's Gravenhage den voorslag van de Synode te Leeuwarden had aangenomen. (Acta der Voorl. Synode blz. 93.) En Broeder J. VAN ANDEL was ons aller tolk, toen hij er een werk Gods in erkende, dat en het voorstel te Leeuwarden en het besluit te 's Gravenhage met algemeene stemmen aangenomen, en de vereeniging alzoo in beginsel gesloten was. Aan het verzoek van den Voorzitter, om de gewisselde stukken en het besluit der Synode te 's Gravenhage nog in die zelfde week ter algemeene kennis te brengen, en tevens de gemeenten uit te noodigen, om op Zondag 20 Sept. den Heere te danken voor zijne genade, en de verdere regeling der vereeniging in den gebede aan te bevelen, meenden ook wij Deputaten te moeten voldoen. In „*De Bazuin*” van den 18^{den} Sept. 1891, N°. 38 werd hieraan gevolg gegeven. Zoo was dan het eenparig oordeel van Deputaten, dat de voorslag van de Leeuwarder Synode te 's Gravenhage was aangenomen.

men en de vereeniging in beginsel getroffen was. Maar aan deze Synode blijft natuurlijk de beslissing, of Deputaten in haar geest hebben gehandeld en de vereeniging op de wijze als de Synode te Leeuwarden dat verlangde, gesloten is.

Het besluit der Synode te 's Gravenhage bevatte echter de bepaling, dat de Ned. Geref. Kerken alleen dan op eene vereeniging met de „Kerken der Christ. Geref. Kerk” konden ingaan, wanneer de Dordsche Kerkenordering bij de Overheid des lands was ingediend als bepaling van bestuur en inrichting (Acta der Voorl. Synode te 's Gravenhage, blz. 82, 83), gelijk de Synode der Christ. Geref. Kerk te Leeuwarden, ook afgedacht van de vereeniging, daartoe besloten had. Deputaten haastten zich dus, om in een tweetal vergaderingen te Kampen de voorgenomen Reglementswijziging ter hand te nemen en tot stand te brengen. Zij stelden een schrijven op aan alle Kerkeraden met verzoek, om eene daaraan toegevoegde verklaring te onderteekenen, en alzoo hunne instemming te betuigen met het door de Synode te Leeuwarden in zake de Reglementswijziging genomen besluit. Dit schrijven werd met de bijgevoegde verklaring den 30sten Sept. 1891 verzonden. Er verliep een geruime tijd, eer de onderteekende verklaringen alle inkwamen. Maar toch betuigden alle Kerkeraden hunne instemming. Slechts ééne gemeente, Waddingsveen, verklaarde niet mede te gaan, zonder verder daarvoor eenige reden op te geven. Zelfs na een persoonlijk bezoek van een der Deputaten bleef zij bij deze hare weigering volharden.

Den 15^{den} Dec. 1891 zonden Deputaten in naam der Synode te Leeuwarden een adres op aan Hare Majesteit de Koningin-Regentes met kennisgeving, dat de Synode tot wijziging van het Reglement van 1869 had besloten in dien zin, dat de Dordsche Kerkenordering de plaats daarvan innemen en den dienst daarvan vervullen zou; dat de gemeenten daartoe hunne instemming hadden verleend; en dat Deputaten tot de eerstkomende Synode toe zouden optreden als Commissie ter correspondentie met de Overheid. De Bijlagen, daarbij gevoegd, bevatten: 1°. de besluiten der Synode te Leeuwarden, te dezer zake betrekkelijk, 2°. de verklaringen der gemeenten, en 3°. de Dordsche Kerkenordering, geldende als Bepalingen voor de Christ. Geref. Kerk in Nederland. Deze laatste (n.l. de Dordsche K. O.) was geschreven; en de artikelen, welke daarin vanwege de veranderde verhouding van Kerk en Staat buiten werking zijn gesteld, waren tusschen haakjes geplaatst en in een noot als vervallen verklaard. Den 7^{den} Jan. 1892 kwam van de Regeering bericht in, dat zij de stukken betrekkelijk de Reglementswijziging in ontvangst had genomen. Al de op deze zaak betrekking hebbende stukken werden medegedeeld in „*De Bazuin*” van 22 Jan. 1892, N°. 4.

Er waren echter onderscheidene gemeenten, welke aan deze Reglementswijziging geen deel konden nemen, omdat zij of bij de Regeering erkend waren op grond van het Kon. Besluit van

1842 en nimmer onder het Reglement van 1869 zich hadden gevoegd, of omdat zij nog nimmer op eenige wijze kennis van haar bestaan aan de Regeering hadden gegeven. Het was wenschelijk, om ook in de verhouding tot de Regeering overeenstemming te brengen tusschen alle gemeenten. Daarom werd den 24sten Maart 1892 aan al deze gemeenten eene eenigszins anders luidende Verklaring toegezonden, met verzoek om deze te onderteekenen en door Deputaten aan de Regeering te laten opzenden. In deze Verklaring gaven deze gemeenten aan de Regeering kennis, dat zij op dezelfde wijze als de overige Christ. Geref. Gemeenten bij de Regeering wenschten bekend te staan op grond van de Dordsche Kerkenordening. En tegelijk gaven Deputaten aan de Regeering bericht, dat de beide gemeenten der Christ. Geref. Kerk te 's Gravenhage (Afd. Nobelstraat en Afd. Wagenstraat) zich tot ééne enkele gemeente hadden vereenigd. Het adres met bijgevoegde stukken werd aan de Regeering verzonden den 18^{den} Mei 1892. En den 25sten Mei 1892 werd ons het antwoord toegezonden, dat de Regeering van de vereeniging der beide Christ. Geref. Gemeenten te 's Gravenhage thans kennis draagt, en dat de Christ. Geref. Gemeenten te Loppersum, Overschild, Valthermont, Aalten, Varsseveld, Winterswijk, Dieren, Neede, Voorschoten en Anna Jacoba Polder (St. Philipsland) thans bij de Regeering bekend staan als plaatselijke gemeenten der Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland. („Bazuin", 3 Juni 1892, N°. 23.)

Toen op deze wijze de Reglementswijziging tot stand gekomen en volgens bericht der Regeering van 7 Jan. 1892 voor kennisgeving was aangenomen, hebben Deputaten hiervan mededeeling gedaan aan de Deputaten van de Synode der Ned. Geref. Kerken, te 's Gravenhage gehouden, bij schrijven van 21 Jan. 1892. In een antwoord van den 8sten Febr. 1892 spraken zij als hun voorloopig oordeel uit, behoudens de definitieve beslissing door hunne eerstkomende Synode, dat de tot stand gebrachte Reglementswijziging beantwoordde aan de voorwaarde door de Synode te 's Gravenhage gesteld, en dat zij hunnerzijds daarom de volledige vereeniging van de beide Kerkengroepen op de aanstaande Synoden konden voorbereiden. Spoedig noodigden zij ons tot eene samenkomst uit, om voorloopig die punten vast te stellen en te bespreken, welke bij de vereeniging ter sprake zouden moeten komen. Aan deze uitnoodiging meenden wij als Commissie ter correspondentie te moeten voldoen, al waren wij ons zeer goed bewust geen besluit te mogen nemen, noch eenigermate onze Kerk en onze Synode aan onze handelingen te mogen verbinden. Alleen meenden wij onze bevoegdheid niet te buiten te gaan, wanneer wij na overleg met Deputaten der Ned. Geref. Kerken de aandacht der Kerk vestigden op die punten, welke bij het tot stand komen der vereeniging noodzakelijk aan de orde zouden moeten gesteld worden. De Memorie, welke den 4^{den} Maart 1892 („Bazuin" 11 Maart 1892, N°. 11) door Deputaten der overzijde aan hunne Kerken en door

ons aan onze gemeenten toegezonden werd, bevatte dan ook niets anders dan eene reeks van onderwerpen, met eene korte toelichting over beteekenis en bedoeling, waarover de kerkelijke vergaderingen onzes inziens hadden te oordeelen, maar onthielden zich van elk advies. Zelfs stond het geheel in de vrijheid van de kerkelijke vergaderingen, om van deze Memorie al dan niet gebruik te maken, en haar te vermeederen of te vermindere. Zij wilde alleen ter voorlichting dienen in eene zaak, die van alle kanten bezien en overwogen moest worden.

Deputaten oordeelden het echter raadzaam, om, indien mogelijk, over al deze punten met de Deputaten generzijds tot een eenstemmig oordeel en advies te geraken. Daartoe hielden zij enkele samenkomsten, die alle door broederlijke gezindheid en liefde zich kenmerkten, maar toch niet op alle punten tot overeenstemming leidden. Deputaten verklaren zich bereid, om, indien de Synode dit verlangen mocht, te dienen van advies, en de vrucht hunner broederlijke samenspreking in het midden dezer vergadering neer te leggen.

De aanneming van den voorslag der Synode te Leeuwarden door die te 's Gravenhage en de door de Regeering voor kennisgeving aangenomene Reglementswijziging werden echter niet alleen ter algemeene kennis gebracht, maar Deputaten plaatsten ook in „De Bazuin" van den 26sten Febr. 1892, N°. 9 een schrijven, waarin zij na overleg met de Deputaten van de Ned. Geref. Kerken de wenschelijkheid uitspraken, dat de Synoden van beide Kerkengroepen wierden vervroegd, en in de Pinksterweek te Amsterdam zouden samenkomen. Daar Deputaten echter de bevoegdheid misten, om eene Synode samen te roepen, en de Synode te Leeuwarden (Handelingen, art. 192) zelve een weg had aangewezen om tot zulk eene Synode te komen, hebben Deputaten bij monde van Br. VAN ANDEL en Br. LITTOOY de provinciale vergaderingen van Friesland en Zeeland uitgenoodigd om de wenschelijkheid eener vervroegde Synode uit te spreken en dit verlangen aan de prov. vergadering van Noord-Holland kenbaar te maken. Deze provinciale vergadering riep alzoo de Synode samen, welke thans zitting houdt en tot zoo ernstige en gewichtige zaak geroepen wordt.

Leide de Heere haar door zijn Woord en Geest, en brenge Hij door haar en door de Synode der Ned. Geref. Kerken zijn heerlijk werk der vereeniging tot stand, tot eere zijns Naams en zijner Gemeente tot zegen.

De Deputaten der Christ. Geref. Kerk, benoemd op hare Synode te Leeuwarden:

J. VAN ANDEL.
H. BAVINCK.
L. LINDEBOOM.
A. LITTOOY.
M. NOORDTZIJ.

Amsterdam, 6 Juni 1892.